

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת בהעלותך

תורה

החירות זו עבדות להי"ת:

במדבר פרק י' (לה) וַיְהִי בְּנִסְעֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ מִיֶּשֶׁב־אֶרֶץ מִצְרָיִם מִכֶּנֶזֶר: (כו) וּבְנִזְוָה יֹאמְרוּ שׁוֹבָה יְקֹהֵךְ רַבְבוֹת אֶלֶף יִשְׂרָאֵל:

מחלוקת חז"ל על הפסוק ויהי בנסוע:

וידרשו חז"ל **במסכת שבת דף קטו ע"ב** תנו רבנן [במדבר י'] ויהי בנסע הארץ ויאמר משה, פרשה זו עשה לה הקדוש ברוך הוא סימניות מלמעלה ולמטה, לומר שאין זה מקומה. רבי אומר לא מן השם הוא זה, אלא מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו. כמאן אזלא הא דאמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן [משלי ט'] חצבה עמודיה שבעה אלו שבעה ספרי תורה. כמאן כרבי. מאן תנא דפליג עליה דרבי רבן שמעון בן גמליאל הוא, דתניא, רבן שמעון בן גמליאל אומר עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותכתב במקומה. ולמה כתבה כאן כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שנייה. פורענות שנייה מאי היא? [במדבר יא'] ויהי העם כמתאננים. פורענות ראשונה [במדבר י'] ויסעו מהר ה' ואמר רבי חמא ברבי חנינא שסרו מאחרי ה'. והיכן מקומה? אמר רב אשי בדגלים. מבואר כי נחלקו רבי ורשב"ג, לרבי הסמנים מלמדים שזה ספר בפני עצמו, ולרשב"ג הסמנים כדי להפסיק בין הפורעניות.

שאלות

א { וכבר הקשו כיצד ב' פסוקים אלו מהוים הפסק בין פורענות לפורענות, וק"ו שישמשו כספר בפני עצמו הלא דבר הוא? ב { זאת ועוד צריך להבין בהמשך הפרשה פ"א-א "ויהי העם כמתאננים" וכו' פרש"י בשם הספרי אין העם אלא רשעים מדוע ומניין? ג { זאת ועוד כתוב בהמשך פ"א-ה "וזכרו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם" וכו' ופרש"י בשם הספרי היתכן שנתנו להם חנם והלא אפי' תבן וקש לא ניתן להם? אלא חנם מהמצוות. ופירש בשפתי חכמים שבמצרים קיבלו מזונות בלי חיוב קיום המצוות ואילו עכשיו פרנסתם תלויה בקיום המצוות אז הארץ תתן את יבולה ולא יהיה פרנסה. ואף דבר זה תמוה כיצד הסיטו חז"ל והמפרשים פשט הפסוק?

גדר המצווה היינו עבדות להי"ת:

אולם הנראה בביאור הענין בהקדם מה שאמרו חז"ל **במסכת קידושין דף לא ע"א** דאר"ח גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. אמר רב יוסף מריש ה"א, מאן דהוה אמר לי הלכה כר"י, דאמר סומא פטור מן המצוות, עבידנא יומא טבא לרבנן, דהא לא מיפקידנא והא עבידנא, השתא דשמעיתא להא דא"ר חנינא גדול מצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה, אדרבה, מאן דאמר לי דאין הלכה כרבי יהודה, עבידנא יומא טבא לרבנן. **והקשו תוספות** במסכת קידושין דף לא ע"א גדול המצווה ועושה נראה דהיינו טעמא דמי שמצווה ועושה עדיף לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור ממי שאין מצווה שיש לו פת בסלו שאם ירצה יניח. וביאורו היתכן שמצווה גדול הרי לכאורה הפוך מאחר ובנוהג שבעולם המתנדב יש לו ערך יותר מהפועל כיון שהפועל מקבל שכר ומחוייב בזה, אבל המתנדב חנם ואינו חייב? ויתרצו כי המצווה יצרו גדול משאינו מצווה. **ונלע"ד** ביאור עמקות דבריהם הוא כי ההבדל בין המצווה לאינו מצווה הוא ענין קבלת עבדות היי"ת כי כאשר הדבר נעשה בתור מצווה כפקודה מהמפקד יותר קשה לאדם לבצע מפני שלא תמיד הפקודה ניתנה בזמן המתאים לפי הנוחיות של העבד או מצב רוחו וכדומה ולמרות זאת כאשר הוא יודע שהוא עבד מבין שאין לו ברירה אחרת וחייב לבצע את פקודת אדונו כי קיומו תלוי בו, אולם המתנדב אין במעשיו שום פן וצד של עבדות כיון שהוא עושה אותה התנדבות בזמן המתאים לו כפי רצונו ונוחיותו, וכשקשה לו אינו עושה כי א"א לתובעו ולכן אין לו שום קושי לבצע התנדבות ובאופן כזה אין עבדות להי"ת. ורצונו יתברך שבנ"י ידעו וירגישו כי עבדי הם ולא עבדים לעבדים כי הקב"ה אדון הבריהא ויש מנהיג לבירה. וממילא כשאדם חי בהרגשה זו שאין העולם הפקר עושה רצון היי"ת בשמחה ובטוב לבב. וזוהי כוונת התוס' שהמצווה יצרו גדול מפני העבדות שמרגיש בחיוב ביצוע הפקודה וקיום המצווה.

אין בן חורין אלא העוסק בתורה:

אולם יש לשאול א"כ לכאורה זה סותר את דברי חז"ל **במשנה מסכת אבות פרק ו' משנה ב** אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבתנה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף שנאמר נזם זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם ואומר והלוחות מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות אל תקרא חרות אלא חירות שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה וכו'. הרי שמבואר כי העוסק בתורה הוא הבן חורין האמיתי כיצד זה מתיישב עם מאמר חז"ל הקודם שגדול המצווה מפני עבדותו?

איזהו גיבור הכובש את יצרו:

עוד יש להבין דברי התנא במסכת אבות פרק ד' משנה א: בן זומא אומר איזהו חכם הלומד מכל אדם שנאמר (תהלים קי"ט) מכל מלמדי השכלתי **איזהו גבור** הכובש את יצרו שנאמר (משלי טז) טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלוכד עיר **איזהו עשיר** השמח בחלקו שנאמר (תהלים קכ"ח) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא **איזהו מנוכד** המכבד את הבריות שנאמר (שמואל א' ב') כי מכבדי אכבד ובזוי יקל: **ויש לשאול** הרי לפי הגיון בני אדם נראה הפוך שהחכם שמלמד אחרים והעשיר שיש לו נכסים לרוב והגיבור שכולם נרתעים מגבורתו והמנוכד שמכבדים אותו וכיצד התנא מלמדנו הפוך?

מאן מלכי רבנן:

אולם נראה לבאר דברי התנא שהדבר תלוי בהשקפת עולמו של האדם שאם האדם חושב ומתייחס לחיי גופו כמטרה ועיקר ודואג ומשתדל למלא צרכי גופו אין ספק שההבנה תהיה הפוכה מדברי התנא בהיות ואדם כזה תולה הכל בחכמתו והצלחתו להגיע ולהשיג את מעמדו בחברה ולהרבות נכסים ולטפח גופו להיות גיבור המטיל חיתתו על אחרים וחושב כמה טוב אם היה האדם פטור מהמצוות לעשות ככל העולה על רוחו הרי בזה הוא יהיה ממש בן חורין, אך חז"ל לימדונו כי טעות היא בידו מאחר ולכל אדם יש רצונות ותאוות שלעולם לא יוכל להשיג אותם כי אין אדם מת וחצי תאוותו בידו, וכאשר ירגיל עצמו שכל העולה על רוחו לעשות הרי הוא נהפך להיות עבד לתשוקתו ורצונו, כעין התינוק שכל מה שרואה הוא רוצה וחושב שהכל שלו ובוכה ומתקוטט להשיג מבוקשו הלזה יקרא בן חורין, מה גם שהמצאות כאשר אדם למשל רגיל לשנות כוס קפה בבוקר אמנם אין בזה בעיה אך הבעיה כאשר אין לו את הקפה שהורגל הרי אותו אדם ממש משתגע וכואב לו הראש ועצבני, או רגיל לעשן הוא משתגע בלי

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
שיבה קטנה ארצות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

הסגריה, וכן עזה"ד כל הרגל שהופך להיות אצלו קבע הוא נהפך להיות עבד לקפה ולסיגריות וכדומה עד שמאבד את השליטה על עצמו בהעדר הרגלו הלזה יקרא בין חורין, לעומת זה התורה מלמדת את האדם כיצד לרסן את עצמו ולשלוט על תשוקתו ורצונו ולהנהיג עצמו על פי השכל והוא בן חורין אמיתי, בהיות ויכול לשרוד ולחיות גם בלעדי שמילה את תאוותו, ועליו אמר התנא איזהו גיבור הכובש את יצרו או כמ"ש חז"ל מאן מלכי רבנן שהם המושלים ביצרים, כמבואר **במסכת גיטין דף סב ע"א** רב הונא רב חסדא הוו יתבי, חליף ואזיל גניבא. א"ל חד לחבריה ניקום מקמיה דבר אוריין הוא, אמר לו ומקמי פלגא ניקום? אדהכי אתא איהו לגבייהו, אמר להו שלמא עליכו מלכי, שלמא עליכו מלכי, אמרו ליה מנא לך דרבנן איקרו מלכים? אמר להו, דכתיב [משלי ח'] בי מלכים ימלוכו וגו'. כיון שהמלכות הוא שלטון וכל אדם יכול להיות מלך על תאוותיו ותשוקותיו וזו הגדולה והגבורה האמיתית, כיון שרק כך יכול להיות מאושר ושמח בחלקו ולא יתמרמר כל חייו על מה שלא השיג עדיין, כי לעולם לא ישיג וממילא תמיד יהיה ממורמר ועצוב בחייו על החסר שמצוי אצלו למרות כל עושרו, ולא יחשוב כי ע"י שמרסן עצמו ושולט על תשוקותיו ירגיש מצוקה וא"כ אולי עדיף מצוקת החיסרון ממצוקת המגבלות של התורה, כיון שאין הדבר נכון משל למה הדבר דומה לאדם שאינו מעשן וכי בגלל שאינו משועבד לסיגריה מרגיש חיסרון ולא טוב לו או אינו רגיל לכוס קפה וכי מרגיש בזה חיסרון הרי הוא שמח גם בלעדיו עוד יותר מהמעשן כיון שאין הדבר מפריע לו, וכן יש בני אדם שאוהבים בשר בכל מיני צורות ויש אדם שנמנע מהבשר בגלל שלא כל כך בריא אכילת בשר האם נאמר שה שאוכל בשר נהנה יותר מאותו שלא אוכל הבשר, וכן יש בני אדם שנהנים לשתות משקאות חריפים ויש שלא אוהבים האם נאמר שבגלל שאינו שותה לא נהנה מהחיים, וכן אחד רגיל לאוכל חריף והשני למתוק וכי חסר בהנאה לאחד מהן למרות שאין לו את אותה הנאה שהשני מרגיש בהכרח בגלל שאצלו אין את ההרגל הזה אינו מרגיש כלל חיסרון, כך המולך על יצרו ושולט על תשוקותיו אינו מרגיש בחיסרון ואדברא שמח תמיד בחלקו, והוא הגיבור האמיתי שגובר על יצרו יותר מלכוד עיר. ודבר זה יתכן אצל האדם רק כאשר מאמין בתכליתו הרוחני לעתיד ומאמין שיש מנהיג לבירה ומעדיף עבודת להשי"ת מאשר עבודת לצרכי גופו, וממילא מעריך חכמת התורה עד שמוכן ללמוד מכל אדם ולכבד כל אדם כי נעשה אצילי ומכובד וזהו גדולת האדם האמיתי.

ביאור המדרש להנ"ל:

ולדברנו יובנו דברי המדרש בבראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת תולדות פרשה סז ויאמר עשו בלבו **הרשעים ברשות לבם** שני אמר נבל בלבו (תהלים פ"ד א), ויאמר עשו בלבו, ויאמר ירבעם בלבו (מלכים א' פ"ב כו), ויאמר המן בלבו (אסתר פ"ו ו), אבל **הצדיקים לבם ברשותם** שני וחנה היא מדברת על לבה (שמואל א' פ"א יג), ויאמר דוד אל לבו (שמואל א' פ"ב כז א), וישם דניאל על לבו (דניאל פ"א ח), דומין לבוראן ויאמר י"י אל לבו וגו' (בראשית פ"ח כא). וביאור כוונת חז"ל שהדבר תלוי באדם הרשע הוא משועבד לגופו למלא כל תאוותיו שנובעים מליבו שהוא מקור כל התאוות ואף ורץ כיצד יוכל למלא ולספק את צרכי גופו לעומת הצדיק שיודע תכליתו שולט על גופו וליבו ואינו הולך אחר תאוות ליבו שאין להם גבול אלא כל עמלו לעשות רצון השי"ת.

מעשה עם הרב זשיא:

כמסופר על רב שמחה זשיא שפעם נשלח אדם ע"י הבעש"ט לשאול אותו כיצד הוא יכול להבין דברי חז"ל **במסכת ברכות דף לג ע"ב ודף מח ע"ב ודף נד ע"א ודף ס ע"ב**, ובמסכת מגילה דף כה ע"א שאדם צריך לברך על רעה כמו הטובה הרי לא יתכן, וכאשר הלך אליו מצא שהוא מתגורר בצריף קטן ובעוני בלי ריהוט ולמרות זאת קבלו במאור פנים וכיבדו במאכל המיוחד שעושה מרק ממים ובצל כי זה כל מה שברשותו ולאחר מכן שאלו כיצד מסביר את דברי חז"ל, השיבו שנראה לו שהבעש"ט שלחו לאדם הלא נכון כיון ששאלה כזו יכול לענות עליה דווקא אדם שעבר את שני המצבים גם רע וגם טוב ויכול להבדיל בניהם, אולם אצלי מעולם לא ראיתי מהוא רע כיון שתמיד טוב ואיך אני יוכל להסביר לך, הבין אותו אדם אם מצבו של הרב זשיא בעוני כזה הוא לא מרגיש מזה כלל רע אלא שמח וטוב לו הרי שבעצם כוונת חז"ל שהכל תלוי בראיית ותפיסת הדם את עולמו האם הוא צריך לשלוט על תשוקותיו או הפוך ומזה נובע הצער והשמחה.

שלושה טעמו טעם גן עדן:

ובזה מובן מאמר חז"ל שאמרו שלושה טעמו טעם גן עדן בעוה"ז והן אברהם יצחק ויעקב, כמבואר **במסכת בבא בתרא דף טז ע"ב** ת"ר שלושה הטעמים הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא, אלו הן אברהם, יצחק ויעקב. אברהם, דכתיב ביה [בראשית כ"ד] בכל יצחק, דכתיב ביה [בראשית כ"ז] מכל יעקב, דכתיב ביה בראשית ל"ג כל. שלושה לא שלט בהן יצר הרע, אלו הן אברהם, יצחק ויעקב, דכתיב בהו בכל, מכל, כל. **וקשה** כיצד אפשר לומר עליהן דבר כזה הרי כל הקורא בתורה מה עבר על כל אחד רואה כמה צרות היה להם בחיים וכמה נסיונות וסבל עבר אברהם כבשן האש לקחו את אשתו רעב מלחמה עם בן אחיו לוט מלחמה עם המלכים, יצחק רעב לקחו את אשתו הויכוח על חפירת הבורות, יעקב צרת יוסף דינה רחל לבן עם נישואיו וכיצד אפשר לומר טעמו טעם גן עדן? ועוד מה הקשר בין שני האמרות שלא שלט בהן יצרים מאותן מילים? **אולם התשובה** לכך כנ"ל אדם שהרצונות והתשוקות שלו שולטים עליו אינו מסוגל להתגבר עליהן הרי הוא מרגיש בהעדרן צער גדול מאוד ואינו מאושר, אבל אדם ששולט על תאוותיו ותשוקותיו ומגביר השכל על הרצון הרי אדם כזה אינו מרגיש כלל צער ועגמת נפש בהעדרן אלא שמח ומאשר בחלקו כיון שתמיד מסתכל על חצי כוס המלאה ולא על החצי החסר וככל שהאדם עולה ומתעלה בהשקפה זו הרי יכול להגיע עד להרגשת טעם גן עדן בעוה"ז וזוהי דרגת האבות הקדושים שכל אדם צריך לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי.

יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה:

ויותר מכך כאשר האדם משכיל להבין שכל העוה"ז פרוזדור וחולף ותכליתו הוא חיי הרוח לעוה"ב, הרי ככל שגודלת השגתו בזה כך הוא ממעיט ערכו לחיי עוה"ז כיון שאין ערוך ואין שיעור זה לעומת זה, כמ"ש חז"ל **במסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק לג** רבי יעקב אומר העולם הזה דומה לפרוזדור לפני העולם הבא התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין: הוא היה אומר יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא. יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה: והיינו שכאשר האדם ידע מה יכול להשיג בעוה"ז לעומת מה שמפסיד בעוה"ב אין ספק שלא ירגיש צער במצבו שבעוה"ז כיון שיודע ששכרו רב לאין ערוך ולאין שיעור, משל לאדם שעובד קשה אך מרויח שכר הרבה על מלאכתו וכי הוא מצטער אדברא שמח שיש לו עבודה למרות הקושי שבה, כך ככל שהאדם מאמין ומגיע להכרה ברורה בתכליתו הוא יודע את ערכן של התורה והמצוות ושכרן עד ששום דבר אינו יכול להאפיל על שמחתו בקיום התורה והמצוות.

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

כיצד כל העולם ניזון בזכות חנינא והוא עני:

ובזה יובנו דברי חז"ל במסכת ברכות דף יז ע"ב, ובמסכת חולין דף פו ע"א, ובמסכת תענית דף כד ע"ב אמר רב יהודה אמר רב בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת: כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני דיו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת. הוה רגילא דביתיהו למיחמא תנורא כל מעלי דשבתא ושדייא אקטרתא, שמוס כסופא, הוה לה חך שיבתא בישתא. אמרה מכדי, ידענא דלית להו ולא מידי, מאי כולי האי? אזלא וטרפא אבבא, איכספא ועיילא לאינדרונא, איתעביד לה ניסא דחזיא לתנורא מלא לחמא, ואגנא מלא לישא. אמרה לה: פלניתא, פלניתא אייתי מסא, דקא חריך לחמך. אמרה לה אף אנא להכי עיילי. תנא אף היא להביא מרדה נכנסה, מפני שמלומדת בנסים. אמרה ליה דביתיהו עד אימת ניזיל ונצטער כולי האי? אמר לה: מאי נעביד? בעי רחמי דניתבו לך מידי, בעא רחמי, יצתה כמין פיסת יד ויהבו ליה חד כרעא דפתורא דדהבא. (חזאי) [מסורת הש"ס: חזיא] בחלמא עתידי צדיקי דאכלי אפתורא דדהבא דאית ליה תלת כרעי. (ואת אוכלת) [מסורת הש"ס: ואיהו] אפתורא דתרי כרעי, (אמרה ליה) [מסורת הש"ס: אמר לה]: נחא לך דמיכל אכלי כולי עלמא אפתורא דמשלם ואן אפתורא דמיחסר? אמרה ליה ומאי נעביד? בעי רחמי דנשקלינהו מינך. בעי רחמי ושקלוהו, תנא גדול היה נס אחרון יותר מן הראשון. דגמירי דמיהב יהבי, מישקל לא שקלי. חד בי שמשו חזייה לברתיה דהוות עציבא, אמר לה בתי למאי עציבת? אמרה ליה כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן, והדלקתי ממנו אור לשבת. אמר לה בתי, מאי אכפת לך? מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק. תנא: היה דולק והולך כל היום כולו, עד שהביאו ממנו אור להבדלה. רבי חנינא בן דוסא הוה ליה הנך עיזי, אמרו ליה קא מפסדן. אמר אי קא מפסדן ניכלינהו דובי, ואי לא כל חדא וחדא תיתי לאורתא דובא בקרנייהו. לאורתא אייתי כל חדא וחדא דובא בקרנייהו. הוה ליה ההיא שיבתא דקא בניה ביתא. ולא מטו כשורי. אתיא לקמיה, אמרה ליה בניתי ביתי ולא קמטו כשוראי אמר לה מה שמך? אמרה ליה איכו. אמר איכו נימטו כשורייך. תנא הגיעו, עד שיצאו אמה לכאן ואמה לכאן. ויש אומרים: סניפין עשאו. תניא, פלימו אומר אני ראיתי אותו הבית, והוה קורותיו יוצאות אמה לכאן ואמה לכאן. ואמרו לי בית זה שקירה רבי חנינא בן דוסא בתפלתו. ורבי חנינא בן דוסא מהיכן הוה ליה עזים? והא עני הוה. ועוד, אמרו חכמים אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל אמר רב פנחס מעשה ועבר אדם אחד על פתח ביתו והניח שם תרנגולין, ומצאתן אשתו של רבי חנינא בן דוסא, ואמר לה: אל תאכלי מביציהן. והרבו ביצים ותרגולין, והיו מצערין אותם, ומכרו, וקנה בדמיהן עזים. פעם אחת עבר אותו אדם שאבדו ממנו התרנגולין, ואמר לחבירו בכאן הנחתי התרנגולין שלי. שמע רבי חנינא, אמר לו יש לך בהן סימן? אמר לו הן. נתן לו סימן ונטל את העיזין, והן הן עיזי דאייתו דובי בקרנייהו ע"כ.

ויש לשאול לכאורה הדברים סותרים מצד אחד רואים כיצד אין הקב"ה מצער ומשנה סדרי בראשית בשביל למנוע צער, ומאידך חי בעוני ומסתפק בקב חרובין לשבוע, א"כ קשה כיצד יתכן שכל העולם ניזון בזכותו והוא בצער?

אולם להנ"ל אין ספק שאצל רבי חנינא בן דוסא היה לו טוב ושמו בקב חרובין כאילו יש לו כל צורכו, ולכן מדויק הכרוז שיוצא בכל יום מהשמים שאומרת "די לו" הכוונה מספיק לו ולא שהוא בצער, ובהכרח שזה נובע מאותו יסוד הנ"ל זוכה להתרומם בעבודת הש"ת ולהרגיל עצמו להסתפק גם בדבר מועט וממילא אינו מרגיש שום חיסרון ולא צער. והראיה לכך שהרי מבואר **במסכת תענית דף כד ע"ב** רבי חנינא בן דוסא הוה קא אזיל באורחא אתא מיטרא. אמר לפניו רבונו של עולם, כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער? פסק מיטרא. כי מטא לביתיה, אמר לפניו רבונו של עולם כל העולם כולו בצער, וחנינא בנחת? אתא מיטרא. הראת לדעת כי הקב"ה מנע ממנו כל צער ואילו היה לו צער מהקב חרובין ברור שהיה הקב"ה משנה סדרי בראשית בשבילו. ומצאתי את שאהבה נפשי שזכיתי לכוון לדעת גדולים שכ"כ **הצל"ח מסכת ברכות דף ז ע"ב עיי"ש**.

תלונות עם ישראל נובע מחוסר קבלת עול מלכות שמים:

ובזה מובן היטב ומיושבים הקושיות בפרשה מאחר ויסוד התלונות והטענות הם נובעות מהחשיבה המתגנבת ללבו של האדם שהעוה"ז הפקר ואין מנהיג לבירה וממילא כשיש תלונות כלפי ההשגחה היא רשעות וכפירה בהי"ת, ושורש התלונה פירשו חז"ל שנובע הדבר שבמצרים היה חינוס מהמצוות בלי עבדות בלי אדון בלי מנהיג וכשהתחשק עשינו מצוות וכשלא לא עשינו וכמאמר חז"ל עבדא בהפקירא נחא ליה, אבל כאשר קיבלו את התורה ויש עבדות קשה הדבר מאוד. חז"ל מלמדים אותנו מה המסתתר מאחורי תלונות העם, כי ברור שלא היה חינוס בלי כסף מאחר ואפי' תבן לא נתנו להם.

ויהי בנסוע הארון המכין מצעדי גבר:

ועפ"י יובן היטב שפסוק "ויהי בנסוע הארון" משמש כהפסק בין הפורענויות. בהיות והפסוק הזה מבטא את מהלך בניי עפ"י השכינה וכאשר מבואר בתחילת הפרשה שעפ"י השם יסעו ועפ"י השם יחנו ללמדנו שאין הפקרות בעוה"ז אלא יש מנהיג לבירה וכל נסיעה וכל חניה של האדם נעשית בהשגחה פרטית בתכלית לפי צורך סוד תכלית האדם בעולמו. **וכבר** נדברנו פעמים רבות על הברכה היקרה שכל אדם מברך בכל בוקר בשם ומלכות "המכין מצעדי גברי" שיש לכל אדם באופן פרטי בכל יום ויום תכנית פסיעות והכל בהשגחה פרטית, ק"ו מצבו הכלכלי, וכיצד המאמץ ביסוד ההשגחה הפרטית יש לו מקום לתלונות? ולכן אם רוצים לעשות הפסק בין פורענות לפורענות הרי שפסוקים אלו אשר הן היפך התלונות של בניי יכולים לשמש כהפסק.

אין בן חורין אלא במי שעוסק בתורה:

נמצאנו למדים כי מעלת בניי בזה שקיבלו על עצמם את העבדות של הי"ת, ופירשו שאינו מקיים את התורה והמצוות לפי הנוחיות וההרגשה הטובה והמתאימה לו ולגופו, אלא מרגיל עצמו כפי רצונו יתברך, וממילא גם כאשר קשה הולך להתפלל במנין וגם כאשר יש הפרעות הולך לשיעורי תורה וק"ו שאינו מתלונן ומפגין ופועל נגד מצוות התורה. **וכבר** חז"ל הגדירו שאין בן חורין אלא במי שעוסק בתורה כי החירות האמתית משיעבודו להנאות הגוף והתאוות, זהו שיעבוד גופו לקיום התורה והמצוות שהן הן תכלית האדם בעולמו.

בכבוד רב

מרדכי מלכא

Handwritten signature of Rabbi Mordechai Malka.